

Posudek oponenta

Tereza Koželuhová, Plzeňské slunečnice aneb unitářství v západních Čechách. Bakalářská práce pod vedením PaedDr. Naděždy Morávkové, Katedra historie Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni, 2015, 131 str. + 26 stran textových a 17 stran obrazových příloh.

Hned úvodem konstatuji, že se jedná – rozsahem, volbou původního tématu, zpracováním – o jednu z nejlepších bakalářských prací, které jsem v posledních letech posuzoval. Patrně autorka dosud ani netuší, že mám k unitářům (historickým i těm plzeňským) pozitivní, byť kritický vztah. Jejich ideje mne zajímají dlouho, i v souvislosti s Komenským, kterým byl zjevně zprvu sociniány okouzlen a osloven, později je však jako věrný český bratr odmítl. Vyrovnával se s tzv. polskými bratry později mnoha polemikami i v amsterodamském exilu. Ale vraťme se k práci slečny Koželuhové. Málokdy s takovým zájmem jsem pročetl bakalářskou práci jako nyní (kdyby chtěla toto zpracování rozšířit a doplnit pro účely diplomové práce, např. v komparaci s jinými menšinovými církvemi a náboženskými spolky v Plzni, rád jí pomohu). Samozřejmě znám poněkud eklektické, ale upřímně míněné spisy Fabiána Čapka ad. Osobně jsem se dobře znal i se zesnulou dr.Chudkovou a blízký přátelský vztah mám i Mgr.Pivoňkovi a dr.Lovčímu (autoru vynikající a jediné monografie o Alici Masarykové). Nemá cenu zde opakovat či rozsáhle komentovat myšlenky obsažené v předložené práci. Jenom chci zmínit známou věc (aktualizovanou i současnými debatami o Husovi), že si různé církve i ideologie (náboženské i světské) přisvojují vybrané názory osobností. Např. i TGM byl názorový eklektik spíše než původní filozof, i proto ale oslovuje mnoho následovníků dodnes (i když si něco jiného vybírá věřící člověk, demokratický socialista, ateistický vlastenec či havlovský liberál apod.). K práci samé pár poznámek: promyšlená struktura, myšlenkové i historické odbočky sice plynulost textu občas narušují, ale výsledný celek je plastický a čtivý. Jako čtenáři mi to připadá, jakoby autorka hledala sama sebe, ujasňovala si problémy, a snažila se v problematice (kterou dosud neznala, ale která ji najednou oslovila a strhla) teprve psaním zorientovat. Nicméně není to amatérský entusiasmus, autorka ctí „historické řemeslo“, pečlivě cituje, prošla úctyhodné množství archivní pramenů a literatury. Využila plně i možnosti orální historie, biografické kapitoly o Mgr.Pivoňkovi, vůdčí osobnosti současných plzeňských unitářů, v kapitole o mé někdejší kolegyni Chudkové (což byla neobyčejně vzdělaná a laskavá žena) využila vzpomínek profesora Viktory. I na jejím příkladu jsem si uvědomil, jak často bývalí poctiví komunisté (to myslím bez ironie) po svém (často i nedobrovolném) rozchodu se stranou hledali nové zakotvení v jiných idealistických přístavech. Autenticky a osobně působí pasáže o rituálu „květinových slavností“. Originálním doplněním jsou autorčiny rozhovory s oběma mladými katolickými duchovními. Ty mne zvláště zaujaly: jejich názory jsou dle mého soudu jakoby moderní, ale takové „halíkovské“, např. při kostrbaté obhajobě neudržitelného dogmatu o neomylnosti papeže z roku 1870 (osobně soudím, že jej časem katolická církev stejně zruší). Na druhé straně sdílím s nimi coby věřící pěkně zformulovanou obhajobu Trojice v duchu sv.Augustina (ten ostatně spojuje nás evangelíky s katolíky i provoslavnými). Jejich názory na unitáře, přes veškeré sympatie k této humanistické náboženské společnosti, ale sdílím. Dnešní Unitas je příliš bezbřehá, možno věřit v Boha i nevěřit, mít Bohů i více, používat i Korán (i tam jsou sice občas hezké myšlenky, ale unitáře stejně jako mazdaistiy či bahaisty by muslimové ve svých zemích netolerovali ani náhodou, v lepším případě by je nezabili). Ještě glosa k interview s katolickými knězi ohledně srovnání unitářů se svobodnými zednáři a rotariány (to by bylo též téma na původní a zajímavou diplomku!): základní rozdíl vidím totiž v tom, že členové Unitas jsou víceméně chudí, část naivní idealisté (bez kariéristických ambicí), neusilující o moc a vliv. Jaký to rozdíl oproti někdy až

snobským a prestižním, rovněž mezinárodním organizacím vyvolenců (teoreticky opět humanistických a nábožensky nevyhraněných). Elitářské Freemasonry a RotaryClub jsou spolky elity, zámožné, politické, členství tu není pro každého (kandidátské lhůty, vysoké příspěvky), snaha vytvářet (v Plzni nebo Bostonu) paralelní (lehce utajené vlivové spolky, čelní představitelé policie, místní politiky, justice, občas i VŠ a kultury). Autorka mne zaujala svým mladistvým zaujetím pro danou problematiku, někdy až naivní snahou dobrat se pravdy (což ji ale šlechtí, nám starším skeptikům už to nadšení zhusta chybí). Jasně řečeno, leccos by se v posuzované práci dalo vylepšit, upřesnit, doplnit, ale předložený výsledek plně obstojí.

Závěrečné hodnocení: práce splňuje nároky kladené na diplomové práce, a proto ji doporučuji k obhajobě s hodnocením výborně.

Profesor PhDr. Jan Kumpera, CSc.

V Plzni 23. července 2015

